

Кад се почне читати приказ књиге Постидеологије Владимира Милутиновића који је написао Слободан Антонић, прво што се примећује, а што нам тај текст поручује, јесте да су се многи од нас узалуд трудили да ствари посматрају у нијансама, да диференцирају оно што се појављује као сивило, да тек почну са формулисањем одређених питања. Узалуд, јер Слободан Антонић у овом тексту испоставља дијагнозу, закључак, и решење: зна се ко је ко и ко је на којој страни, све је црно-бело, карте су подељене, а барјаци подигнути, и све што нам сада преостаје јесте да се разрачунамо са непријатељем.

Непријатељ се, пак, препознаје по томе што се залаже против заједнице, против обавеза према друштву, а за личне слободе (“...свака обавеза која долази од ближњих, поготово из друштва у коме се живи, значи ограничавање слободе” гласи Антонићев увид у непријатељево резоновање). Ако је то непријатељ, пријатељ се препознаје по томе што се залаже за оно против чега се бори непријатељ. Тако Антонић, пародирајући говор непријатеља, каже: “Досадашње заједнице су, заправо, традиционалистичке, анахроне и репресивне творевине”, што нам поручује да је пријатељ свако ко се залаже за све то што непријатељ назива “традиционалистичким/анахроним/репресивним творевинама”.

А онда, да би било јасно о чему се говори, Антонић још наглашава, опет иронично: “...људима и не треба заједница, а поготово не национална држава”. Значи, пријатељ се залаже за националну државу, а непријатељ растура породице, државу, нацију. Ето, па да знамо ко је ко!

Сад, кад знамо ко и какав је непријатељ, да видимо још и где је: “Развијене земље, попут ЕУ или САД, већ су достигле тај ступањ слободе. У њима више нема традиционалних заједница, па нема ни традиционалних идеологија”.

А затим, још и прогноза, овога пута уз помоћ пророчких речи Владимира Милутиновића: „Либертаријанизам ће потпуно пригрлити слободу говора“ – пише Милутиновић – „и заиста ће у њему све бити могуће рећи. Неутрализација непожељног мишљења се ту не постиже забраном, већ тиме да се у име слободе одржава уверење да истина и не постоји”.

Да сумирамо: непријатељ растура све традиционане везе, што кулминира растурањем самог појма истине. Камен на камену не остаје, не зна се више ко шта ради, ко је у каквој вези с ким, ко је ко, све је мутно, сиво, а непријатељ ликује. Па шта чекамо онда, удримо на мрског непријатеља пре него што он нас докусири.

Али, ето проблема већ при првом кораку. Таман смо кренули да ударимо по непријатељу, кад непријатеља – нигде! Гледамо около и тражимо га тамо где нам је Антонић рекао да га тражимо, кад, прво, наилазимо на очување традиције (успут, види: Љиљана Смајловић, “Постхеројско доба српског национализма”, о национализму САД). Затим, наилазимо на обавезе према друштву, на Бушову администрацију и све што је с њом дошло: на позиве, на жртвовање ради својих ближњих, ради заједнице, на вредновање заједнице испред свега осталог. Видимо споменике жртвама терора, видимо споменике војника који су бранили добро ближњег свог, видимо националне симболе на све стране.

Затим, тражимо личне слободе о којима смо толико слушали, а којима је, како су нам рекли, код непријатеља све подређено. А од личних слобода – ништа! Видимо опрез како према странцима тако и према домаћима (јер, никад се не зна одакле непријатељ вреба), видимо потчињавање личних, верских, националних и других “слобода”, њихово гурање у други, трећи, четврти план, и све то зарад “рата терору”, који је пројекат смишљен и оствариван зарад сигурности заједнице (да поновимо још једном: заједнице). С друге стране, бацимо поглед и тамо где нам Антонић није рекао да треба да тражимо непријатеља, али чисто, за сваки случај, да и тамо погледамо – кад тамо, Кина и ауторитарни капитализам, који још боље ради без личних слобода. Па онда, вратимо поглед, и видимо да и ово што се дешава у САД иде ка нечему налик томе.

Укратко, отишли смо да нађемо непријатеља, а наишли смо на све исто као и код нас. Рекли су нам да је непријатељ противник заједнице, а испоставило се, нема већег заштитника заједнице од нашег “непријатеља”. А онда, како ови овде, тако и они тамо, кажу да је непријатељ ту да растури породицу, државу, истину. Значи, о непријатељу сви мислимо исто. Само је проблем што и непријатељ о свом непријатељу мисли исто што и ми мислимо о нашем непријатељу. Па ту већ крећу питања, иако се мислило да ћемо проћи без њих: да нама и нашем непријатељу није заједнички неки трећи, који нам је свима непријатељ? Да ли нам је онда непријатељ непријатељ, или нам је он пријатељ у борби против заједничког непријатеља? Или су нам сви непријатељи? Где је овде истина? То су нам већ рекли, да се непријатељ окомио и на истину.

Иначе, истине код овог “непријатеља”, за коју су нам рекли да је нема, има колико волиш, и чврста је и неприкосновена је, и зове се “истина цивилизације против варварства”. Опет, истина као и ова наша истина, јер и ми у Србији бранимо цивилизацију од Е.У. варварства. Ето истине за коју смо рекли да је код непријатеља разорена, али се испоставило да непријатељ истину пази и чува, баш као и ми, и то још исту истину као и ми.

Ко је сада непријатељ? Нисмо ли ваљда у потрази за непријатељем нашли сами себе, па смо се тако ми сами себи испоставили као непријатељ? Или се непријатељ лукаво сакрио пре него што смо дошли? У сваком случају, било како било, спуштају се барјаци, карте које су подељене изгледа да ништа нису значиле, и зато се креће тамо одакле се и пошло. Успели смо да превидимо непријатеља путем ове и овакве симплификације, и онда нам се то одбило о главу, већ при првом кораку, у ком се испоставило да можда ипак није требало толико журити са етикетирањем непријатеља.

Журити? Ко је журио? Да се није можда пре закаснило, него што се журило? Јер, пре 11. септембра 2001. било је смисла говорити о “крају свих идеологија”, о “релативности истине”, о “разарању традиционалне заједнице”. Али, седам (бројкама: 7) година касније етикетирати непријатеља као противника заједнице, истине, а поборника личних слобода, равно је чину заташкавања. Заташкавања, јер приказујући непријатеља онаквим какав не постоји, скреће се пажња са онога што постоји и што делује.

Да је све ово дошло од неког другог, па и да се каже да се ради о пропусту – истина, великом пропусту, који превиђа седам година, у којима се стање битно променило, те с

обзиром да се не ради о некој локалној егзотичној ствари, већ се ипак ради о глобалној идеолошкој клими. Али, с обзиром да се ради о Слободану Антонићу, истом оном на чији се један пропуст већ осврнуо неко на НСПМ-у, док на друге до сада, колико је мени познато, није, онда ту већ ствари постају доста комплексније.

Први пропуст је поменуо Веран Бакотић у тексту “Тројански коњ Друге Србије”: “г. Антонић је у једном тренутку отишао предалеко па је, критикујући идеолошку продукцију партијске активисткиње Биљане Србљановић, истим потезом ударио и по најзначајнијим представницима савремене западне културе, од којих су многи делили политичка уверења која се од уверења Б. Србљановић разликују као небо од земље. Тиме је г. Антонић нехотице учинио комплимент г-ђи Србљановић, смештајући њену сумњиву књижевну продукцију у друштво најзначајнијих представника савремене уметности.”

Затим, у полемици са феминисткињом Адријаном Захаријевић, Антонић феминисткиње назива издајницама. Ја сам, својевремено, мислио да се ради о мигу, који Антонић доброћудно и шеретски упућује девојкама. Но, сада више нисам сигуран. А мислио сам да се ради о мигу, јер оне и кажу, и то кажу с поносом: “ми смо издајнице (мушких закона, мерила вредности, итд.)” Па кад их неко назове издајницама, онда то баш и није као да ће да их погоди. Ја, на пример, да сам полемисао са феминисткињама, рекао бих им да нису довољно издајнице, и да треба још много да се потруде да би заслужиле тај статус. Јер, ако су издајнице само мушких мерила вредности, шта је са свим осталим? Као да све остало не игра улогу у њиховом положају. Дакле, ја бих ишао до краја са замерањем, и нашао бих замерку тамо где је онеме с ким полемисем стало да буде доследан. Али, Антонић или није толики злобник колики сам ја, или као да уопште и није хтео да упути озбиљну замерку?

Па онда, још један пример. Када је писао текст поводом објављивања једне књиге Теофила Панчића, Антонић Панчића у том тексту назива мудрим, паметним, ђаволским и шта све не. Могу само да замислим како Панчић сече Антонићев текст из новина и качи га, поносно се осмехујући, на зид своје радне собе, да му да подстрека кад му истога зафали.

Ова три, па сад још и овај пример где Антонић омашује за цирка седам година, те тиме ефективно ради у корист онога против кога се макар номинално залаже, упућују на то да Антонић у својим критичким текстовима себи гради “сламенка”, човека од сламе, на ког је лако сасути паљбу зато што се не брани. Озбиљно полемисати, тако да се стварно има у виду оно о чему се говори, нешто је друго. Али, озбиљне полемике садрже опасност да се њима нешто чак и промени. А ја, да будем искрен, нисам сигуран колико је Антонићу стало да било шта мења. У чему је разлика, да сад будем и безобразан, између оног ко купује крему са рекламе “брини о себи” или онога ко је премазан мастима које итекако одговарају ономе што се скрива иза сламенка? Непријатељ од сламе заташкава праве проблеме. Заташкава да данас “брини о себи” значи управо то што Антонић одриче свом “непријатељу”, значи, брини о ближњима, заједници, традицији. Прошла су времена где је крема била просто крема за заштиту лица (или неког другог дела тела). А зашто би Антонић заташкавао правог непријатеља? Па, зато што му одговара овако. Не само да је његова прича о томе како долазе да нам не оставе камен

на камену иста као и било чија прича о непријатељу данас, већ чак Антонић итекако прати ону моду мултикултурализма која налаже очување националних оаза, етничких разлика, специфичности неког народа. Што је, успут, расистичко наличје приче о толеранцији. Па зато што некако није здраворазумски да расизам иде, као што иде, руку под руку с причом о толеранцији, онда се увек могу неком мазати очи причама да ми хоћемо националну оазу, а они нису довољно толерантни, иако кажу да јесу, или у обрнутом смеру, да ми њих отворено мрзимо, док они мржњу према нама сакривају причом о толеранцији. Увек два, увек црно и бело, па макар да се ради о “нама и њима”, или о толеранцији и расизму. Ова два обавезно искључују трећег, спречавају да се било шта треће појави. Спречавају, јер би се из перспективе трећег јасно видело да би Антонићеви текстови јако лепо ишли испод слогана Пешчаника: “ако вам је добро онда ништа”. Чисти десничарски катастрофизам, који бучи на све стране, само да би том буком прикрио да нити постиже нити жели икакву промену. Катастрофизам којим се прикрива конформизам. Ето још једног згодног пара.